DOKONALÝ SOUDRUH

KIM ČONG-UN

ANNA FIFIELD

Dokonalý soudruh Kim Čong-un

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Anna Fifield
Dokonalý soudruh Kim Čong-un – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

DOKONALÝ SOUDRUH KIM ČONG-UN

DOKONALÝ SOUDRUH KIM ČONG-UN

Anna Fifield

CPRESS

Věnováno dvaceti pěti miliónům obyvatel Severní Koreje, kterým přeji, aby již brzy dosáhli svobody a začaly se jim naplňovat jejich sny.

„Neumím já snad vraždit s úsměvem,
předstírat štěstí, když jde do tuhého,
skrápět si tváře pokryteckou slzou
a tvářit se tak, jak je zrovna třeba?
Víc plavců utopím než mořské víly,
pohledem zabiju jak bazilišek,
já řečnit umím jako starý Nestor,
já klamat umím líp než Odysseus,
jak Sinon druhou Tróju dobudu,
jak chameleon umím měnit barvy,
jak Proteus měním tvar. Vražedný
Machiavel je proti mně jen břídil!
Tak co? – I kdyby byla sebedál,
korunu získám, bude ze mě král!“

—Richard ve hře Jindřich VI., 3. část, jednání III, výstup II
(český překlad Martin Hilský, William Shakespeare Dílo,
Academia 2011, 2016)

OBSAH

Poznámka autorky *13*

Korejský poloostrov – mapa *14*

Rodokmen dynastie Kimů *15*

Prolog *17*

ČÁST PRVNÍ – UČŇOVSKÁ LÉTA

1 Začátky 29

2 Život mezi imperialisty 52

3 Anonymně ve Švýcarsku 67

4 Diktatura na sto jedna procent 85

ČÁST DRUHÁ – KONSOLIDACE

5 Třetí Kim u kormidla 107

6 Konec utahování opasků 122

7 Lepší je být obáván než milován 139

8 Sbohem, strýčku 158

9 Elity v „Pchjonghattanu“ 172

10 Mileniálové a modernost 189

11 Vytí s vlky 206

ČÁST TŘETÍ – DŮVĚRA

12 Mejdany 225

13 Nežádoucí bratr 243

14 Neocenitelný meč 266

15 Ofenzíva šarmu 287

16 Rozmlouvání s „šakaly“ 307

Epilog *327*

Poděkování *335*

Poznámky *341*

POZNÁMKA AUTORKY

ŘADA UPRCHLÍKŮ ZE SEVERNÍ KOREJE, KTEŘÍ VYSTUPUJÍ V TÉTO knize, mne požádala, abych neuvedla jejich skutečná jména, jelikož se obávají, že by to ohrozilo rodinné příslušníky dosud žijící v této zemi. V takových případech jsem je tudíž nahradila pseudonymy nebo dotyčné osoby vůbec nejmenovala.

KOREJSKÝ POLOOSTROV
RUSKO
Jongil
Vladivostok
ČÍNA
Hörjong
hora Pektusan
Čchongdžin
Hjesan
SEVERNÍ KOREA
Sinuidžu
Dandong
Hamhung
S
Z
V
J
Pchjong-jang
Wonsan
Dalian
Nampcho
Sinchon
Soul
Inčchon
JAPONSKÉ MOŘE
JIŽNÍ KOREA
ŽLUTÉ MOŘE
Pusan
JAPONSKO
ostrov Čedžu

RODOKMEN DYNASTIE KIMŮ

(VYBRANÍ PŘÍSLUŠNÍCI)

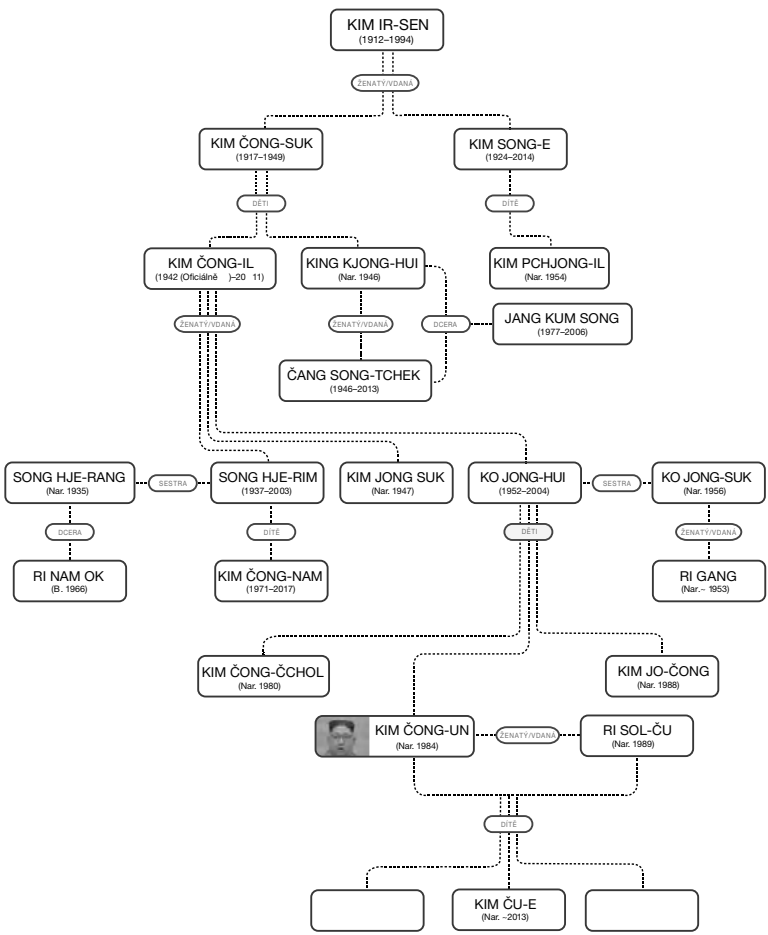

PROLOG

BYLO DVACÁTÉHO OSMÉHO SRPNA ROKU 2014 A JÁ SEDĚLA V LEtadle typu Iljušin společnosti Air Koryo (let číslo 152), které už něco pamatovalo, a mířilo do hlavního města Severní Koreje Pchjongjangu. Šlo o mou již šestou návštěvu, ale první od chvíle, kdy v čele této východoasijské země stanul Kim Čong-un.

Cesta do jeho říše v roli novináře je vždy zážitek fascinující, bizarní a nepříjemný zároveň, ovšem tentokrát dosáhla nové úrovně surrealismu. Vedle mne seděl Jon Anderson, profesionální zápasník ze San Franciska, který váží sto třicet šest kilogramů, v ringu má přezdívku Silák a je proslulý tím, že zvedá soupeře nad hlavu, načež s ním mrští o zem.

Posadili mne k němu do business třídy (ano, i komunistická státní aerolinka, jak vidíte, může mít ve svých letadlech různé třídy), protože jeho soused si se mnou přál vyměnit místo, aby mohl být i za cenu menšího komfortu se svým kamarádem. Udělala jsem si tedy pohodlí v červené sedačce, jejíž polštářky ze zlatého brokátu a opěrka na hlavu pokrytá bílým ubrouskem mi připomínaly křesla v babiččině obýváku.

Andersen byl jedním ze tří amerických zápasníků, kteří už měli vrchol kariéry za sebou a teď žili v Japonsku, kde mohli díky své mohutnosti na rozdíl od USA stále ještě vystupovat coby hvězdy. Těšili se zde prostě určité slávě a vydělávali i celkem slušné peníze. Nevyhýbali se ani dalším zajímavým příležitostem, takže teď se dotyčná trojice hodlala účastnit zcela výjimečné soutěže zvané Pchjongjanské mezinárodní hry v profesionálním zápase, konající se vůbec poprvé. Šlo o víkend plný nejrůznějších podob bojového umění, jehož organizátor, japonský

zápasník s protáhlým obličejem a propadlými tvářemi Antonio Inoki, propagoval mír prostřednictvím sportu.

Když jsme stoupali do oblak, prozradil mi Andersen, že už se těší, jak pozná skutečnou tvář Severní Koreje, protože americká média o ní informují jen v samých klišé. Neměla jsem to srdce mu říci, že letí do země, kde bylo celá desetiletí pečlivě pilováno trapné předstírání s cílem nedovolit žádnému jejímu návštěvníkovi, aby zjistil, jak vypadá doopravdy. Takže s žádným člověkem se nebude moci setkat neplánovaně a ani například neochutná nic z toho, co jedí zdejší obyčejní lidé.

Když jsem Andersona uviděla příště, měl už na sobě malé černé trenýrky z lycry (které by někdo asi mohl označit za spodní prádlo), na zadní části s nápisem SILÁK. S nadšením vběhl do pchjongjangské tělocvičny Ryugyong Chung Ju-yung, zaplněné třinácti tisíci pečlivě vybraných Severokorejců a z reproduktorů mezitím kdosi zakřičel: „Je to chlapák!“

Téměř nahý vypadal ještě mnohem mohutněji. S úžasem jsem pozorovala jeho bicepsy a svaly na stehnech, které dělaly dojem, že se chtějí mermomocí prodrat ven z kůže. Říkala jsem si, jak moc je ten pohled šokující pro přítomné severokorejské diváky, když mnozí z nich zažili hladomor, během něhož zemřely stovky tisíc jejich krajanů.

O chvíli později se objevil ještě větší zápasník Bob Sapp. Přes ramena měl přehozený bílý plášť posetý flitry a peřím, takže to vypadalo, že je oblečený spíš na slavnost Mardi Grass v New Orleans než na utkání v této téměř neprodyšně uzavřené říši.

„Zabijeme je!“, zařval na něj Anderson a společně se vrhli na dva podstatně menší japonské zápasníky. Něco tak cizorodého a neuvěřitelného jsem snad v této zemi ještě neviděla – byla to americká fraška, odehrávající se ve státě, který měl nejvíce nenávistné propagandisty na světě. Severokorejcům v obecenstvu, kteří tak důvěrně znali klam a předstírání, záhy došlo, že sledují spíš pečlivě připravenou show než sportovní utkání, a ve chvíli, kdy si to uvědomili, začali se předváděné teatrálnosti smát. Já jsem však měla problém rozlišit, co je doopravdy a co jen na oko.

V Severní Koreji jsem byla naposledy před šesti lety, konkrétně v zimě roku 2008 s newyorskou filharmonií, a ta cesta mi tehdy připadala jako historický mezník. Nejváženější orchestr USA vystupoval v zemi, která Spojené státy z duše nenávidí, a zatímco hrál skladbu Američan v Paříži, na obou stranách koncertního pódia byly vlajky obou států.

„Jednou možná nějaký skladatel napíše dílo, které se bude jmenovat Američané v Pchjongjangu," řekl přítomným divákům dirigent Lorin Maazel. Později filharmonici zahráli také Arirang, srdceryvnou lidovou korejskou píseň na téma odloučení, a bylo vidět, že to udělalo dojem i na pečlivě vybrané místní diváky.

K žádnému obratu ve vzájemných vztazích mezi oběma zeměmi nicméně nedošlo. Toho samého roku utrpěl „drahý vůdce" Severní Koreje Kim Čong-il těžkou mozkovou mrtvici, která jej téměř stála život, a od té chvíle už se režim zaměřoval jen a pouze na jedno – udržet při moci vládnoucí dynastii.

V zákulisí se začal připravovat plán, podle něhož by na „trůn" byl dosazen jeho nejmladší syn Kim Čong-un, tehdy teprve čtyřiadvacetiletý, ale trvalo ještě další dva roky, než byla jeho „korunovace" oznámena vnějšímu světu. Když se tak stalo, několik analytiků vyjádřilo naději, že by se mohl stát reformátorem, protože chodil do školy ve Švýcarsku a cestoval po Západě, takže se seznámil s kapitalismem a určitě se alespoň něco z toho, co tam viděl, bude snažit zavést i ve své vlasti.

Podobné naděje byly ostatně vyjadřovány i v roce 2000, kdy se stal prezidentem Sýrie Bašár Asad, absolvent studia očního lékařství v Londýně, a později je vzbuzoval i korunní princ Mohamed bin Salmán, který navštívil Silicon Valley v USA a v roce 2017 se ujal vlády v Saúdské Arábii.

Také John Delury z univerzity Jonse v Soulu se domníval, že v případě mladého Kima vyvolávají celkové počáteční dojmy optimismus. Tento odborník na otázky Číny zastával názor, že nový vůdce Severní Koreje ve své vlasti, podobně jako v roce 1978 v sousední zemi Teng Siao-ping, spustí reformy a výrazně zvýší její životní úroveň.

Většinou ovšem převládal jiný druh optimismu, totiž že se blíží totální konec tohoto státu. Od Soulu po daleký Washington mnozí vládní činitelé i analytici odvážně předvídali (někdy šeptem, ale občas i zcela nahlas), že zde dojde k nestabilitě, masovému exodu jeho obyvatel do Číny nebo vojenskému převratu, pokud ne k okamžitému zhroucení. Za všemi těmito prognózami se zároveň skrývalo společné přesvědčení, že stávající režim by přece nemohl přežít, pokud by se Kim Čong-un stal jen dalším, v pořadí již třetím diktátorem. Navíc jde v jeho případě o člověka, kterému bylo ještě nedávno jen něco přes dvacet, jak upozorňovali, absolvoval vzdělání na prestižních školách v Evropě a je fanatickým stoupencem basketbalového mužstva Chicago Bulls, i když o vojenských otázkách nebo řízení státu dosud nic neví.

Victor Cha, hlavní vyjednávač s představiteli Severní Koreje v době, kdy stál v čele Spojených států George W. Bush, dokonce na stránkách deníku The New York Times předpověděl, že se režim v této východoasijské zemi zhroutí do několika měsíců, pokud ne přímo týdnů. Svůj názor řekl možná vůbec nejzřetelněji, nicméně zdaleka nebyl jediný, konec pchjongjangského režimu považovala za hotovou věc většina expertů, kteří se jím zabývali. Panovaly prostě široké pochybnosti, zda je Kim Čong-un schopen svou vlast efektivně řídit.

Ani já jsem o tom nebyla přesvědčena. Neuměla jsem si představit, že by jí skutečně mohla vládnout i třetí generace rodiny Kimů. Sledovala jsem tuto zemi zdálky i zblízka celá léta, a poté, co mne v roce 2004 vyslal deník Financial Times do Soulu, abych odtud novinářsky pokrývala jak Jižní, tak Severní Koreu, stala se pro mne ta druhá jakousi trvalou obsesí.

V následujících čtyřech letech jsem ji navštívila celkem desetkrát, přičemž pětkrát jsem o pobytu napsala i reportáž. Objela jsem během těchto cest památníky členů vládnoucí dynastie a rozmlouvala s vládními představiteli, řediteli podniků i univerzitními profesory, to vše za přítomnosti „tělesných strážců“, kteří mne nikdy nenechali o samotě, abych se náhodou nestala svědkem něčeho, co by mohlo zpochybnit pečlivě naaranžovaný obraz jejich vlasti.

Přesto jsem se neustále snažila zachytit alespoň útržky skutečného života. I když režim podnikal maximum pro jeho zakrytí, bylo snadné vidět, že země je churavá a nic není tak, jak se zdá. Hospodářství téměř nefungovalo, strach v očích Severokorejců se nedal přehlédnout, a potlesk, jehož se dočkal Kim Čong-un, když jsem v roce 2005 stála na pchjongjangském stadionu jen nějakých padesát metrů od něj, mi připadal strojený a předstíraný.

Tenhle systém přece nemůže pokračovat i za vlády třetí generace Kimů, říkala jsem si. Nebo snad ano? Nakonec se ukázalo, že může – mýlili se jak experti předpovídající, že v Severní Koreji dojde k rozsáhlým reformám, tak ti, kteří již brzy očekávali její zhroucení, a mýlila jsem se i já.

V roce 2014 jsem se po šesti letech na Korejský poloostrov znovu vrátila, tentokrát jako zpravodajka deníku The Washington Post. O několik měsíců později (to už stál Kim Čong-un v čele své země téměř tři roky) jsem pak vyrazila na zde již zmíněný turnaj profesionálních zápasníků v Pchjongjangu – tak novináři obvykle postupovali, když chtěli získat vízum umožňující jim vstoupit do Severní Koreje.

To, co jsem po příjezdu uviděla, mne zcela omráčilo. Věděla jsem sice, že se v hlavním městě najednou dost staví, vůbec jsem však netušila, že až tak rozsáhle. Vypadalo to, že v centru metropole roste nový vysoký činžák nebo kino doslova na každém druhém rohu. Dřív zde člověk stěží narazil třeba i na traktor, zatímco stavebním dělníkům v olivově zelených vojenských uniformách nyní pomáhala nákladní auta a jeřáby.

Když jsem navíc chodila po pchjongjangských ulicích při svých dřívějších návštěvách, nikdo se na mně ani nepodíval, i když přitom cizinec představoval něco nezvyklého, každý se prostě začal dívat do země a pokračoval v cestě. Teď však bylo ve vzduchu cítit jisté uvolnění, lidé byli také lépe oblečení a kluci například jezdili na kolečkových bruslích na nově vybudovaných kluzištích.

Život v hlavním městě, i když šlo o jakousi výkladní skříň státu, se samozřejmě i nadále nedal označit jinak než za chmurný. Fronty

na zastávkách trolejbusů, jezdících jen silou vůle, byly stále dlouhé, pořád jste potkávali spoustu shrbených starých žen s obrovskými vaky na zádech, a ani teď jste neuviděli jediného otylého člověka, dokonce ani jen lehce při těle, tedy kromě toho Jednoho. Nedalo se nicméně pochybovat o tom, že se Pchjongjang, domov elity země, díky níž se Kim Čong-un držel u moci, nenachází na pokraji nějakého totálního úpadku, a téměř sedmdesát let po vzniku Korejské lidově demokratické republiky jsem prostě na její komunistické fasádě nenalézala žádné trhliny.

Během těch sedmi desetiletí bylo lidstvo svědkem vzestupu a vlády mnoha jiných brutálních diktátorů, kteří sledovali jen své vlastní zájmy, zatímco řadoví obyvatelé trpěli, ať již to byl Josef Stalin, Pol Pot, Idi Amin, Saddám Husajn, Muammar Kaddáfí, Ferdinand Marcos a Mobutu Sese Seko nebo třeba Manuel Noriega. Část z nich by se dala označit za posedlé nějakou ideou, jiná jednoduše za zloděje a řada z nich za obojí.

Některé diktatury byly a jsou i přímo rodinného charakteru. Na Haiti nakonec předal prezident Duvalier zvaný „Papa Doc“ moc svému synovi, jemuž se pro změnu říkalo „Baby Doc“, a ten syrský, tedy Háfiz Asad, zase synovi Bašárovi, zatímco nejvyšší představitel Kuby Fidel Castro pro změnu zařídil, aby se řízení ostrova ujal jeho bratr Raúl.

Naši tři Kimové se ovšem od těchto vládců v jednom liší, a to délkou období, po které jejich rodina stojí v čele země. Zatímco tady byl nejvyšším představitelem stále zakladatel státu Kim Ir-sen, v USA se počínaje Harry Trumanem a konče Bill Clintonem vystřídalo deset prezidentů a v Japonsku pro změnu jednadvacet premiérů. Výše zmíněný diktátor přežil o téměř dvě desetiletí Mao Ce-tunga a o čtyři Josefa Stalina a Severní Korea už nyní existuje déle než Sovětský svaz.

Toužila jsem se dopátrat, jak Kim Čong-un a režim, který zdědil, dokázali odolat všem překážkám, a zjistit vše, co se o tomto člověku ví. Rozhodla jsem se tudíž vyzpovídat každého, kdo se s ním kdy sešel, abych se o tomto vůbec nejzáhadnějším vůdci státu dozvěděla víc. Nešlo o lehký úkol, protože do osobního kontaktu se s ním dostalo jen

velmi málo lidí, a i mezi těmito „vyvolenými“ se nacházel jen minimální počet těch, kteří s ním strávili nějakou významnější dobu. Přesto jsem se však o tomto mladém muži snažila shromáždit co nejvíc informací.

Našla jsem jeho tetu a strýce, kteří se o něj starali, když chodil do školy ve Švýcarsku. Navštívila jsem v této souvislosti hlavní město Bern, abych se něco dozvěděla o životě Kim Čong-una coby teenagera, tedy létech utvářejících osobnost člověka, takže jsem vysedávala před bytem, kde bydlel, a několikrát obešla i budovu školy, kde byl žákem.

V jedné špinavé restauraci v japonských Alpách jsem zase dvakrát obědvala s kuchařem jménem Kendži Fudžimoto (v té době již téměř bez peněz a zaměstnání), jelikož kdysi dělával suši pro jeho otce a současnému vládci se stal něčím jako kamarádem. Hovořila jsem také s lidmi, kteří pobývali v Severní Koreji coby členové výpravy vedené basketbalistou Dennisem Rodmanem, a ti mi vyprávěli o Kimově opilství a pochybném chování.

Hned jak jsem se dozvěděla, že v Kuala Lumpur byl zabit jeho nevlastní bratr Kim Čong-nam, okamžitě jsem nasedla do letadla a o několik hodin později dorazila na místo, kde k atentátu došlo. Poté jsem se přesunula k márnici, kde leželo jeho tělo, a sledovala rozzlobené severokorejské úředníky, kteří sem přicházeli a zase odcházeli. Také jsem šla na jejich velvyslanectví, ale novináři je zde tak vyváděli z míry, že u brány do areálu raději odstranili zvonek, jak jsem zjistila.

Našla jsem také Kim Čong-namovu sestřenici, která vedla v předcházejících pětadvaceti letech zcela nový život se zcela novou totožností. Ta se de facto stala jeho sestrou a dlouho poté, co uprchla do zahraničí, kde skončil i on, s ním nadále udržovala kontakt.

Uprostřed frenetického diplomatického jednání v roce 2018, kdy Jihokorejci společně s Američany zorganizovali summity, na nichž se s Kim Čong-unem sešli jejich prezidenti Mun Če-in a Donald Trump, se pak najednou stalo mnohem snazší objevit někoho, kdo měl možnost se s nejvyšším představitelem Severní Koreje sejít, takže jsem hovořila s nejrůznějšími lidmi, kteří s ním mluvili v Pchjongjangu (on sám kolem mne mimochodem jednou v Singapuru prosvištěl v koloně

aut). Neustále jsem se snažila z každého, kdo byl s tímto tajemným mužem v osobním kontaktu, dostat jakékoliv informace.

Opakovaně jsem se také obracela na pracovníky severokorejské mise při OSN (skupinu uhlazených úředníků, kteří bydleli všichni společně na Rooseveltově ostrově v East River, takže se blokům, kde měli byty, občas říkalo „socialistická republika v New Yorku"), zda by mi drahý vůdce neposkytl rozhovor. Mělo to samozřejmě jen malou šanci na úspěch, ale zase až tak zcela šílený nápad to nebyl. Jeho otec v roce 1994, krátce před svou smrtí, s několika zahraničními novináři poobědval.

Ptala jsem se tudíž při každém mém setkání s dotyčnými diplomaty, které se vždy konalo ve steakhousu v centrální části Manhattanu, kde si pravidelně místo něčeho z denního menu objednávali za osmačtyřicet dolarů filet mignon, tedy to nejlepší z hovězí svíčkové. Pokaždé, když jsem svou prosbu vyslovila však následoval pouze jejich řehot.

Při zatím poslední příležitosti v létě 2018, měsíc poté, co spolu osobně jednali Kim Čong-un a Donald Trump, reagoval na můj dotaz smíchem také zástupce vedoucího zmíněné mise Ri Jong Phil, jinak zdvořilý diplomat, který tam měl na starosti americká média, načež ještě dodal: „Můžete dál snít."

Místo toho jsem se však rozhodla zjistit víc o reálném životě v jiných částech země, než byla ta falešná výkladní skříň zvaná Pchjongjang, v místech, kam mi režim odjet nedovolil. Našla jsem totiž Severokorejce, kteří Kim Čong-una poznali nikoliv osobně, nýbrž prostřednictvím jeho řízení státu, a poté, co část svého života strávili pod jeho vládou, se jim podařilo uprchnout do zahraničí.

Během těch let, co se zabývám Severní Koreou, jsem mluvila s desítkami a možná i stovkami jejích obyvatel, kteří z ní utekli. Bývají často označováni za „dezertéry", ale mně se ten výraz nelíbí, protože naznačuje, že se dopustili něčeho špatného, i když jen nechali za zády totalitní systém, takže jim raději říkám „uprchlíci" nebo „běženci".

Najít osoby, které by byly ochotné se mnou mluvit, je ovšem čím dál obtížnější. Částečně je to dáno tím, že za vlády Kim Čong-una se počet

lidí opouštějících zemi výrazně snížil, a to jednak v důsledku přísnější ochrany hranic, a jednak také díky stoupající životní úrovni jejích obyvatel. Druhou příčinou je pak čím dál větší očekávání uprchlíků, že za své výpovědi dostanou zaplaceno, což je pro mne morálně nepřijatelné.

Prostřednictvím organizací, pomáhajících Severokorejcům utéct ze své vlasti a usadit se například v druhé části poloostrova, se mi nicméně podařilo zkontaktovat se s desítkami takových lidí, kteří byli ochotni se mnou hovořit, aniž bych jim za to musela dávat peníze. Pocházeli přitom ze všech částí společnosti, takže šlo mimo jiné o státní zaměstnance a obchodníky z Pchjongjangu, nebo o osoby žijící v příhraničních oblastech, vydělávající na živobytí prodejem svých výrobků na trzích, ale samozřejmě také o ty, co skončili za nějaké banální prohřešky ve vězeních s brutálním režimem.

Někteří z těchto běženců přitom sdíleli optimismus, o němž jsem se tady už zmiňovala, totiž že nástup nového mladého vládce povede k pozitivním změnám, a jiní dokonce zůstávali i nadále hrdí na to, že má díky němu Severní Korea na rozdíl od svého jižního souseda jaderné zbraně.

S některými uprchlíky jsem mluvila právě v Jižní Koreji, často na předměstích, kde žili, v nějakých levných restauracích podávajících maso na grilu, když se vraceli z práce. Další jsem pak zpovídala v Laosu a Thajsku, vsedě na zemi v ošuntělých pokojích hotelů nedaleko řeky Mekongu, kde odpočívali po svém vyčerpávajícím útěku z rodné vlasti.

Nejnebezpečnějším místem mých setkání s těmito lidmi ovšem byla severní Čína, jelikož ta považuje běžence ze Severní Koreje za ekonomické migranty, takže pokud jsou chyceni, vrací je zpět domů, kde je čekají přísné tresty. Hovořila jsem s nimi v bytech zapůjčených místními obyvateli, ale strach se mnou mluvit neměli.

Uskutečnila jsem postupně rozhovory v osmi zemích, které trvaly celkem stovky hodin, a nakonec dala dohromady mozaiku zvanou Kim Čong-un. To, co jsem se při nich dozvěděla, ovšem pro dvacet pět miliónů obyvatel, v Severní Koreji stále uvězněných, nevěstí nic dobrého.

ČÁST PRVNÍ

UČŇOVSKÁ LÉTA

KAPITOLA 1

ZAČÁTKY

*„Vznešený soudruh, který sestoupil z nebe a hora **Pektusan** mu dala lidskou podobu."*

Deník ***Rodong Sinmun***, 20. prosince 2011

WONSAN BY SE DAL OZNAČIT ZA RÁJ NA ZEMI, TEDY ALESPOŇ v rámci Severní Koreje. Pobřežní oblast na jejím východě, kde toto město leží, je totiž jedním z mála, kde nejsou rozeklaná pohoří a kamenitá půda, nepanují tam sibiřské mrazy a nedochází ani k náhlým povodním, zato má pláže s bílým pískem a chráněný přístav s rozesetými ostrůvky. Léto zde tudíž tráví elita Kimovy říše, tvořící pouhou jednu desetinu procenta všech obyvatel – jde prostě o jakousi místní obdobu Miami Beach nebo St. Tropez.

Privilegovaní Severokorejci se zde koupou v moři nebo odpočívají v bazénech před svými vilami na břehu moře, případně se odebírají k nedalekému jezeru Sijung, jehož bahno o teplotě přesahující čtyřicet stupňů údajně pomáhá zmenšit únavu a zbavit člověka vrásek, takže unavení soudruzi se hned cítí lépe. Jindy si zase tito lidé pochutnávají na delikátním mase místních velmi ceněných krabů, které vysávají z jejich chlupatých klepet, zatímco z těl vybírají chutné jikry.

Obzvláště si tuto oblast oblíbila „elita elit" Severní Koreje, tedy dynastie Kimů, která zemi ovládá už více jak sedmdesát let. Právě zde taky shodou okolností přistál mladý bojovník proti imperialismu, jehož pseudonym zněl Kim Ir-sen, když se v roce 1945, poté, co Japonsko utrpělo v druhé světové válce porážku a muselo odejít z Korejského poloostrova, vrátil do své vlasti.

Právě tady byl také skrýván pouze čtyřletý Kim Čong-il ve chvíli, kdy válka skončila. Jeho otec v té době začal intenzivně pracovat na tom stát se vůdcem budoucí nově vytvořené Severní Koreje podporované komunistickým Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou, zatímco jižní části poloostrova pomáhaly demokratické Spojené státy.

A právě zde trávil mnohem později dlouhá bezstarostná léta svého dětství skotačením na místních plážích a plavením po mořských vlnách v nafukovacím člunu i malý chlapec jménem Kim Čong-un. Když se tento budoucí vládce země osmého ledna 1984 (tedy v roce, který svět bude už navždy díky spisovateli jménem George Orwell spojovat s útlakem a diktaturou) narodil, jeho dědeček Kim Ir-sen, nazývaný „velkým vůdcem", „sluncem národa" a „neustále vítězícím geniálním velitelem", už stál v čele Korejské lidově demokratické republiky šestatřicet let.

Za nového nejvyššího představitele země byl v té době určen téměř dvaačtyřicetiletý otec novorozeněte Kim Čong-il. Tento podivný muž malého vzrůstu posedlý sledováním filmů, připravený poskytnout režimu tu pochybnou čest vytvořit první komunistickou dynastii na světě, se už tudíž chystal na to, že bude označován za „drahého vůdce", „slavného generála, který sestoupil z nebes" a „maják svítící na cestu v jednadvacátém století".

Jak Kim Čong-il, tak jeho otec Kim Ir-Sen milovali pobyty ve Wonsanu, a to samé platilo i o Kim Čong-unovi, který nakonec kráčel v jejich šlépějích. Když vyrůstal, přijížděl sem na léto z relativně nedalekého Pchjongjangu i z podstatně vzdálenějšího Švýcarska, kde chodil do školy. Když pak chtěl mnohem později toto letovisko určené jen vyvoleným pyšně ukázat nějakému cizinci, pozval do Wonsanu svérázného amerického basketbalistu a oba se zde nejen projížděli ve člunech po moři, ale především střídali jeden večírek za druhým. No a ještě později jistý nekonvenční podnikatel v nemovitostech a následně prezident Spojených států opěvoval zdejší „úžasné pláže" a místo označil za ideální pro budování bytových domů.

Severokorejský režim prostě předváděl přírodní krásy Wonsanu vybraným osobám ze zahraničí, protože se tímto způsobem snažil šířit

mýtus, že země je „socialistickým rájem". Samotné město se přitom žádným půvabem nevyznačovalo; během války mezi severní a jižní částí poloostrova počátkem padesátých let minulého století bylo totálně zničeno neustálými nálety amerických bombardérů, a poté sice znovu postaveno, ale v šedivém sovětském stylu. Na střechách nevýrazných budov z betonu v centru přitom rudé nápisy hlásaly „Ať žije velký vůdce soudruh Kim Ir-Sen" a billboardy v ulicích pro změnu vychvalovaly totalitní systém řízení státu, s čímž obyvatelstvo muselo souhlasit, i kdyby nechtělo.

Hlavní zdejší atrakcí byla vždy panensky bílá pláž v části města zvané Songdowon, a když si tu v osmdesátých letech začal ještě jako malý hrát Kim Čong-un, stal se Wonsan dokonce místem komunistických shromáždění. V roce 1985 pak pro změnu do zdejšího pionýrského tábora přijeli chlapci ze Sovětského svazu a Východního Německa, načež režimní média zveřejnila fotografie šťastných dětí, které dorazily z nejrůznějších koutů světa, aby mohly strávit léto v této části Severní Koreje.[1]

Realita se od předstíraného stavu samozřejmě zcela lišila, a to i v osmdesátých letech minulého století, kdy ještě existoval Sovětský svaz a podporoval svého asijského spojence. Když například do Wonsanu v roce 1983 přijel přednášet na zemědělskou vysokou školu inženýr Lee Ju-hong, Korejec žijící v Japonsku, stal se svědkem přednášky pro skupinu mladých žen o významném stromu zvaném zlatá borovice. Domníval se, že jde o žákyně prvního nebo maximálně druhého ročníku střední školy, ale vyšlo najevo, že jsou to vysokoškolačky, které vypadaly o mnoho let mladší, protože byly podvyživené.[2] Následujícího roku se pak na pláži marně snažil najít některou ze slavných místních růží, načež mu jeden místní člověk řekl, že je sesbíraly vyhladovělé děti, aby mohly sníst jejich semena.

Lee Ju-hong se také v Severní Koreji nesetkal s žádnými pokročilými metodami v zemědělství ani se statky vybavenými mechanizací, kterými se přitom režim rád chlubil. Místo nich viděl, jak tisíce lidí sklízí rýži a kukuřici ručně.[3]

Vládci země však milovali vytváření mýtů, a když v roce 1984 způsobily záplavy u jižního souseda rozsáhlé škody, nechali tam poslat potraviny, i když jejich vlastní obyvatelstvo trpělo hlady. Z wonsanského přístavu (vzdáleného jen necelých sto třicet kilometrů od demilitarizované zóny, čtyři kilometry širokého „území nikoho", které od konce války v roce 1953 rozděluje poloostrov na dvě části) tak shodou okolností osm měsíců poté, co se narodil Kim Čong-un, vypluly lodě vezoucí pytle označené nápisem „Zboží na pomoc obětem povodní v Jižní Koreji" a znakem severokorejského Červeného kříže.

„Široké molo bylo plné nadšených lidí a jejich rozjásaných pozdravů na rozloučenou, protože šlo o první radostnou událost za čtyřicet let, co trvá rozdělení poloostrova", psal tehdy deník ***Rodong Sinmun***, hlásná trouba vládnoucí Korejské strany práce. „Celý přístav je protkán láskou k rodině."

O takových věcech samozřejmě Kim Čong-un ve svém věku vůbec nevěděl. Budoucí panovník žil tehdy bezstarostně v jedné z rezidencí dynastie v Pchjongjangu, izolované od ostatního světa, nebo v domě u pláže ve Wonsanu, tak rozsáhlém, že se po něm on a jeho sourozenci pohybovali v golfovém vozíku poháněném bateriemi.[4] V devadesátých letech, kdy ostatní severokorejské děti jedly z hladu semena květin, rád jedl suši, sledoval akční filmy, začal být vášnivým fanouškem košíkové a odletěl také do Paříže, protože chtěl navštívit Euro Disneyland.

Za oponou nejuzavřenějšího režimu na světě žil skrytě až do roku 2009, kdy dosáhl pětadvaceti let a byl severokorejské elitě oficiálně představen coby člověk, který se po svém otci ujme vlády v zemi. Při té příležitosti také ve Wonsanu vznikla jeho první pamětní fotografie, sice velmi zrnitá, ale přesto je vidět, že má na sobě černou uniformu a la Mao Ce-tung a stojí pod stromem společně se svým otcem, bratrem, sestrou a ještě dvěma dalšími muži.

Wonsan pro něj zůstal nesmírně významným místem i nadále. Když se stal severokorejským vládcem, poskytl finanční prostředky na vznik zdejšího obrovského zábavního komplexu, snad aby si tímto způsobem připomněl své bezstarostné dětství a mládí. V tomto městě se tak

nachází akvárium, skrz jehož nádrže vede tunel pro návštěvníky, zrcadlové bludiště jaké známe z poutí, a songdowonský akvapark, rozsáhlý areál sestávající z krytých i venkovních bazénů a točitého tobogánu ústícího do celé kaskády vodních tůní. Je to prostě socialistický ráj v době obliby tematicky zaměřených oddychových zařízení.

Nedlouho poté, co se Kim Čong-un stal koncem roku 2011 „milovaným a uctívaným nejvyšším vůdcem", přijel si komplex prohlédnout. Oblečený do bílé letní košile a na levé straně hrudi připnutý červený odznak zobrazující tváře svého otce a dědečka nahlížel do tobogánů nebo se nad ně nakláněl a široce se přitom usmíval, načež vyjádřil „velkou radost" ze skutečnosti, že jeho země dokázala vybudovat takový akvapark bez cizí pomoci.

Děti, které vylezly na skokanská prkna vysoko nad bazény, mohly na pláži vidět barevné slunečníky a šlapací čluny v zátoce. Léto ve Wonsanu prostě umožňovalo „nezvyklý pohled na studenty postávající na písčitém břehu, přes ramena přehozené nádherně zbarvené tubusy, jakož i na smějící se prarodiče, kráčející ruku v ruce se svými vnoučaty, kteří se dívají na moře a přitom vesele poskakují" abychom citovali z tehdejšího oficiálního tisku.

Zatímco výše zmíněný akvapark a další podobná zařízení jsou určena proletariátu, „věrchuška" má ve Wonsanu svůj vlastní. V obrovském uzavřeném areálu stojí přímo na břehu moře luxusní rezidence pro rodinné příslušníky vládnoucí dynastie i prostorné domy pro hosty, vše dostatečně daleko od sebe a kryté stromy, protože i severokorejská elita velmi ctí diskrétnost. Dále byste tam našli velký krytý plavecký bazén, hřiště na košíkovou a přistávací plochu pro vrtulníky, i když u města byla vybudována nová ranvej, aby se Kim Čong-un do tohoto rekreačního střediska mohl dopravovat svým vlastním letadlem. K celému komplexu navíc patří zastřešené doky, kde kotví Kimovy jachty a jachty jeho nejbližších příbuzných a kde je uskladněn také dobrý tucet vodních skútrů. Konečně se nelze nezmínit i o lodích, které mají v trupu zapuštěné bazény, a zatímco se vznášejí na vlnách, Kimové v nich plavou, aniž by se vystavovali nebezpečí otevřeného moře.

Do Wonsanu ovšem jezdí i další příslušníci severokorejské elity, která „nejvyššího vůdce“ udržuje při moci. Letní sídlo zde přímo u pláže má ministerstvo na ochranu státu, tedy brutální tajná služba zodpovídající za tábory pro politické vězně, a stejně tak i Úřad 39, jehož úkolem je získávat peníze pro Kima a jeho rodinu (tato instituce ostatně financuje provoz celého komplexu, takže by nebylo spravedlivé, pokud by sem nemohli jezdit i její zaměstnanci).[5]

Značně nezvyklým doprovodným rysem mořského pobřeží u Wonsanu jsou ovšem odpalovací rampy – něco takového zatím nenajdete v žádném Disneylandu na Západě, tam byste se museli spokojit pouze s mnohem skromnějšími ohňostroji. Od chvíle, kdy se Kim Čong-un stal nejvyšším představitelem země, nechal z této oblasti vystřelit dokonce desítky raket, a řídil zde také rozsáhlá cvičení dělostřelců. Jednou během takového cvičení sledoval, jak jeho artilerie proměnila novými kanony ráže 300 milimetrů ostrov v bezprostřední blízkosti pevniny doslova v prach. Jindy dokonce ani nemusel opouštět pohodlí své rezidence na břehu moře; jeho odborníci přivezli raketu na mobilním zařízení, takže on jen seděl se širokým úsměvem na tváři u okna za svým stolem a díval se, jak stoupá do atmosféry směr Japonsko.

V roce 2014 pak dokonce řídil na své soukromé pláži cvičení, při němž měli nejvyšší velitelé severokorejského námořnictva ukázat, jak jsou dobří plavci „na bojišti bez ostré palby“. Ti muži, kteří už mimochodem vypadali spíš jako důchodci, si tedy svlékli své bílé uniformy a sundali čepice, převlékli se do plavek, skočili do moře a vrátili se až poté, co ve vodě urazili pět kilometrů.

Ten pohled stál za to. Nový vládce země, čerstvě třicetiletý, seděl na pláži za stolem a dalekohledem sledoval muže o generaci starší, ale poloviční co do tělesné váhy, jak dle jeho instrukcí plavou ve vlnách. Člověk bez jakýchkoliv vojenských zkušeností nebo kvalifikace jim prostě ukazoval, kdo je jejich nadřízeným, a pro něco takového nemohl zvolit lepší místo než Wonsan, kde byl tak říkajíc doma.

* * *

Nárok dynastie Kimů na vládnutí v Severní Koreji má své kořeny ve třicátých letech dvacátého století, kdy se Kim Ir-sen prosazoval v severočínském kraji Mandžusko coby partyzán bojující proti Japoncům.

Tento muž se narodil na předměstí Pchjongjangu jako Kim Song-ču, a to konkrétně patnáctého dubna 1912, tedy ve stejný den, kdy Titanic narazil na ledovou kru a potopil se. Město bylo v té době velkým centrem křesťanství, takže se mu přezdívalo Jeruzalém východu. Kim Ir-senova rodina vyznávala protestantskou víru a jeden z dědečků byl dokonce svého času ministrem.

Dva roky před jeho narozením Koreu, tehdy ještě jeden stát, anektovalo imperiální Japonsko a následovala brutální okupace. Rodina se ve dvacátých letech rozhodla před kolonizátory uprchnout do sousedního Mandžuska, hlavní oblasti, odkud Korejci proti Japoncům bojovali, a Kim (který začátkem let třicátých přijal jméno Ir-sen, což znamená doslova „stát se sluncem") se začal profilovat jako antiimperialistický vůdce.

Ve svých oficiálních pamětech vyzdvihoval odolnost protijaponských bojovníků. „Nepřítel nás přirovnával k pouhé kapce v moři, ale my jsme se opírali o celý oceán lidí disponujících nevyčerpatelnou silou," psal. „Byli jsme schopni porazit mocného, po zuby ozbrojeného nepřítele … protože jsme měli tu ohromnou pevnost zvanou lid a nekonečný oceán zvaný masy."[6]

Oficiální režimní historici ovšem jeho činnost naprosto zveličují, jelikož jej označují za hlavní osobnost boje proti okupantům, zatímco byl podřízený čínským i korejským generálům, a tvrdí, že partyzánské hnutí by se bez něj zhroutilo. On sám si dokonce přisuzoval zásluhu na porážce Japonska v druhé světové válce, i když byl v odboji proti kolonizátorům pouze malým kolečkem.

V určité chvíli se Kim Ir-sen přemístil ze základny v Mandžusku do Sovětského svazu, i když severokorejští historici se o něčem takovém nezmiňují. Doprovázela ho manželka Kim Čong-suk, kterou poznal v roce 1935 coby zřejmě teprve patnáctiletou švadlenu; vzali se o pět let později, bez oficiálního posvěcení úřady nebo církví. V roce 1942 (opět podle zmíněných historiků, ve skutečnosti to bylo už v roce